

Slišanje glasov:

ANI V SPOMIN

Našli so jo v njenem stanovanju, mrtvo. Zatem ko se dolgo ni oglasila, je njena skrbnica poklicala gasilce, ki so vdrli v stanovanje in jo tam našli. Morda je bila mrtva že dalj časa. Umrla je premlada, več kot 15 let pred starostjo, v kateri povprečno v Sloveniji ženske umrejo.

Kako naj pišem »v spomin« osebi, ki sem jo komaj poznal? Ki sem jo srečal le malokrat, in še to večinoma pred skoraj petimi desetletji. O kateri sem kasneje dobil le malo informacij, in še te iz druge ali tretje roke. Pač tako, kot lahko, torej izhajajoč predvsem iz sebe, in ob nevarnosti, da bom pisal bolj o svojem svetu, svojih iluzijah in fantazijah, kot pa o svetu Ane, o kateri v resnici vem manj, kot bi si želel. Vendar pa je bila zame pomembna, in to mi je dovolj dobro opravičilo, da to pišem.

Zbližala sva se povsem nepričakovano v srednješolskih letih, in sicer takoj po pogrebu osebe, ki sva jo oba poznala. Spremil sem jo domov, povabila me je na čaj in nato sva leže na hrbtu na kavču, drug zraven drugega, poslušala ploščo Odpotovanja Tomaža Pengova, ki je izšla kratak čas pred tem. Med skladbo Nerodna pesem, na mestu, ko Pengov zapoje »Proti polju, proti morju, proti mirnemu veselju, smo hodili po obzorju, a ljudje so v nas zijali, **moj bog**, in se smejali ...«, se je Ana obrnila k meni in me močno ugriznila v lice, tako da sem še dneve tam nosil odtis njenih zob. Jaz pa sem v istem trenutku ponovil za Pengovom »... o moj bog!«. Tako je bilo, malce bizarno, prvo intimno srečanje mene, neizkušenega in zelo introvertiranega fanta, ki sem se socialno razvijal precej počasneje kot večina mojih vrstnikov, s punco, ki je bila tri leta mlajša od mene, vendar zelo izkušena, hlepeča po doživetjih, polna življenja in – recimo temu – divja.

Nato sva se v presledkih po kak teden nekajkrat srečala, po moje manj kot desetkrat, a dobro se spomnim samo štirih srečanj. Veliko sva se pogovarjala, poslušala glasbo, se stiskala, objemala, poljubljala ... v marsičem je bila »moja prva«. Odprla mi je nove svetove, ki pa jih takrat še nisem mogel dobro razumeti – predvsem zato, ker samega sebe nisem dobro razumel. Na zadnjem srečanju me je vzela v naročje, me božala po glavi in rekla – po mojem spominu in razumevanju – približno takole: »Rada te imam, čutim ljubezen do tebe, lahko bi hodila s teboj, a potrebujem nekoga, ki hoče biti veliko z menoj in z menoj veliko hoditi ven, na zabave, plese, v disko, v kafiče ... ti pa ne hodiš z mano nikamor ven. Moraš se odločiti, ali to hočeš, sicer ne boš dober zame.« Svet kafičev in diskov je bil takrat meni povsem tuj, potreboval sem veliko časa sam zase in njen nagovor sem razumel, kot da se poslavlja od mene in da je to najino zadnje srečanje. Bil sem zelo žalosten, na robu solza, a hkrati tudi presenečen, da mi je izpovedala ljubezen. Le kako to, da me je lahko imela rada!? Le kaj je videla v meni?

Po tem se nisva več videla. Precej redko je do mene prišla kaka informacija (ali govornica?) od skupnih znancev o njenem »divjem« življenju. Med in po končani gimnaziji ter fakulteti naj bi bilo menda njeno življenje intenzivno in polno preobratov, občasno na meji zakona, morda tudi z izkušnjami nasilja. Vmes je delala v pedagoškem poklicu. Kakih 15 let kasneje sem jo nepričakovano srečal na nekem seminarju, ki ga je vodil Nils Christie, avtor nedavno pred tem izdane knjige »Limits to pain« (Meje bolečine). Govorila sva le pol minute in povedala mi je, da se izobražuje za učiteljico v nekem alternativnem izobraževalnem sistemu.

Foto: osebni arhiv

Par desetletij kasneje so do mene prišle nove govornice, da je z njo slabo, da je dobila diagnozo duševne bolezni, bila (večkrat?) hospitalizirana, da je imela težave s prepovedanimi drogami in alkoholom, da se je začela družiti z brezdolnimi osebami in jih vabila v svoje stanovanje, kjer da se je dogajalo marsikaj. Še nekaj let kasneje mi je uspelo priti v stik z njo, v obdobju, ko se je – domnevam – že umirila in – spet tako domnevam – začela redno jemati zdravila. Zgledala mi je zelo postarana, seveda, tako kot tudi jaz, in če bi jo srečal na cesti, je ne bi spoznal. A ko sem jo pogledal od blizu, sem prepoznal in se spomnil njenih živih, lepih zelenih oči, ki so še vedno sijale sredi postaranega obraza. Spomnila se me je, a se mi je zdelo, da je ne zanimam kaj dosti. In ja, povedala mi je o svojih glasovih in nenavadnih verjetjih ter doživetjih, ki so obsegala veliko telepatskega manipuliranja z njo in nasilne spolnosti. Med pogovorom sem imel občutek, da hkrati deluje v dveh stvarnostih: v tisti z menoj in v tisti drugi, ki meni ni bila dostopna.

V tistem času sem se o Ani pogovarjal s par ljudmi, ki so ji bili včasih blizu. Pogovor o njej jim je bil večinoma neprijeten, včasih do te mere, da bi lahko rekel, da je bila to zanje tabu tema. Čudili so se, zakaj se sploh hočem pogovarjati o njej. Kot da bila Ana neka ne-oseba, prečrtana ali izbrisana oseba, kot da bi jo hoteli pozabiti. O njej so govorili z jezo, nerazumevanjem, neodobravanjem, nesprejemanjem, zadregljivo in, zares, včasih na način, ki me je še najbolj spominjal na gnus. Vsaj enkrat sem doživel, da je nekdo izrazil gnus tudi do (»nesposobnih«) psihiatrov, ki se ukvarjajo s takimi osebami, in celo do strokovnih delavcev, ki da se ukvarjajo – neupravičeno prizanesljivo in podporno – z brezdolnimi osebami. Pomislil sem, da je izražanje tega gnusa posledica spoznanja o človekovi krhkosti in strahu pred tem, da bi se lahko kaj takega zgodilo tudi vsakemu od »nas«. Ana je bila namreč nekoč »ena izmed nas«, del »našega sveta«, morda celo komu v čem model. In še sem opazil, kako ljubosumno in krčevito čuvamo idejo o le eni pravi stvarnosti in se branimo priznati obstoj še kake druge. Kot da je ta naša stvarnost preveč negotova, da bi si lahko dovolili sprejeti še kako drugo.

Kakor koli, zgleda, da je Ana umrla sama. Kot da smo jo mi preživeli že pred tem zapustili ... Ali je morda ona nas? Meni pa je bila celo življenje pomembna, čeprav na načine, ki jih ne razumem popolnoma. In če je še kako onostranstvo, kako drugo življenje, hočem v njem spet srečati Ano, ji biti blizu in jo bolje spoznati.

Bojan